

PARALELA

ANOTACE:

Aktivita vede žáky k zamyšlení nad paralelou mezi okupacemi našeho území v moderních dějinách s okupací ukrajinského území Ruskem v roce 2014. Žáci pracují s citacemi z dopisů a rozhovoru, kde je vojenská agrese předkládána jako záchrana skupiny osob či politického systému. Aktivita by měla vést žáky k citlivosti na podobné projevy manipulace.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI A OBSAHOVÉ VZDĚLÁVACÍ OKRUHY:

GV: člověk a společnost, jazyk a jazyková komunikace

OV: společenskovední vzdělávání / občanský vzdělávací základ, jazykové vzdělávání a komunikace

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA:

GV: VMEGS, MV, OSV

OV: OVDS

KLÍČOVÉ KOMPETENCE:

GV: k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské

OV: k řešení problémů, komunikativní, personální a sociální, občanské kompetence a kulturní povědomí

DOPORUČENÝ VĚK: 15+

CÍLE:

Žáci:

- si připomenou události moderních československých dějin – okupaci nacistickým Německem v roce 1939 a vojsky Varšavské smlouvy v roce 1968;
- porovnájí příklady okupace našeho území s okupací ukrajinského území Ruskem s ohledem na použitou rétoriku propagandy;
- jsou kritičtí k projevům manipulace – ospravedlňování vojenské agrese záchranou skupiny osob nebo politického zřízení.

DĚLKA: 45 min.

POMŮCKY:

Pro každou skupinu:

- **PRACOVNÍ LIST** rozstříhaný na jednotlivé citace
- psací potřeby
- tabule nebo flipchart

POSTUP:

1. Rozdělíme žáky do malých skupin a každé dáme rozstříhaný **PRACOVNÍ LIST** s citacemi z dopisů a z rozhovoru, které ospravedlňují vojenskou okupaci:

Ukázka 1: tzv. zvací dopis zasláný v roce 1968 komunistickými politiky A. Indrou, D. Kolderem, O. Švestkou, A. Kapkem a V. Biřakem L. I. Brežněvovi

(Zdroj: JANÁČEK, F.; MICHÁLKOVÁ, M.: Příběh zvacího dopisu. Dostupné on-line na www.68.usd.cas.cz)

Ukázka 2: citace ruského prezidenta V. Putina z dokumentárního filmu Krym, návrat do vlasti

(Zdroj: <https://www.youtube.com/watch?v=n96OBm62tzA>)

Ukázka 3: dopis K. Henleina A. Hitlerovi žádající připojení Sudet ke Třetí říši

(Zdroj: ČELOVSKÝ, B.: SO ODER SO – řešení české otázky podle německých dokumentů 1933–1945. Tilia, Šenov u Ostravy 2002.)

2. Vyzveme žáky, aby se ke každé citaci pokusili napsat, kdy byla napsaná/řečená a k jaké události z moderních dějin se váže. Zároveň je vyzveme, aby ukázky seřadili chronologicky podle doby, kdy byly vytvořené.
3. Když jsou žáci s prací hotoví, projdeme společně jejich odpovědi a zasadíme dané citace do historického a politického kontextu. Shrnutí zaznamenáváme stručně na tabuli.
4. Následuje **projekce filmu**.
5. Po projekci se žáků zeptáme, co jednotlivé citace spojuje – omlouvání vojenské agrese záchranou skupiny lidí nebo politického systému. Deklarovaná „pomoc“ se stala součástí propagandy.

REFLEXE:

Reflexi provedeme formou volného psaní na téma Pomoc, nebo agrese? Necháme žáky cca pět minut psát. Poté přejdeme ke společné diskusi, ve které jejich poznámky reflektujeme.

ZKUŠENOSTI Z PRAXE:

Aktivitu jsem vyzkoušel v maturitním ročníku gymnázia. Výhodou bylo, že žáci znali historický kontext, protože v loňském roce probrali dějiny 20. století. Časové rozvržení aktivity je dle mého názoru dobře nastaveno. Vybrané texty jsou velice zajímavě vybrány a působivě je zpracován i film. Možná bych zařadil také ukázkou, která by ilustrovala události z října 1956 v Maďarsku. Jako určitou variantu aktivity bych doporučil nechat jednotlivé skupiny pracovat vždy s jednou ukázkou textu, kterou by musely třídy prezentovat, vysvětlit její obsah a popsat, o čem vypovídá. Na základě vzájemného představení textů by pak žáci hledali společné prvky. Aktivita by tak podle mého byla více dynamická.

Miroslav Houska, Gymnázium Evolution Jižní Město, Praha

Ukázka 1

Vážený Leonide Iljiči,

s vědomím plné odpovědnosti za naše rozhodnutí se na Vás obracíme s následujícím prohlášením.

(...) Sama existence socialismu v naší zemi je ohrožena. Politické prostředky a prostředky státní moci v naší zemi jsou nyní už do značné míry ochromeny. Pravicové síly vytvořily příznivé podmínky pro kontrarevoluční převrat.

V této těžké situaci se obracíme na Vás, sovětské komunisty, vedoucí představitele KSSS a SSSR, s prosbou o poskytnutí účinné podpory a pomoci všemi prostředky, které máte k dispozici. Jedině s Vaší pomocí lze dostat ČSSR z hrozícího nebezpečí kontrarevoluce.

Uvědomujeme si, že pro KSSS a SSSR by tento poslední krok k ochraně socialismu v ČSSR nebyl snadný. Proto budeme ze všech sil bojovat vlastními prostředky. V případě, že by však naše síly a prostředky byly vyčerpány nebo nepřinesly pozitivní výsledky, považujte toto naše prohlášení za naléhavou prosbu a žádost o Vaši akci a všestrannou pomoc. (...)

Ukázka 2

Nikdy jsme nepřemýšleli o odtržení Krymu od Ukrajiny. Nikdy. Když však začaly ty události s převratem, s ozbrojeným a protiústavním uchvácením moci, a ti lidé (krymští Rusové, pozn. red.) se ocitli v nebezpečí, že na ně začnou útočit nacionalisté, tak jsme o tom samozřejmě... Já jsem na to pomyslel okamžitě. (...) Já jsem přece říkal, že se jedná o naše historické území, kde žijí ruští lidé, kteří se ocitli v nebezpečí, a my jsme je v tom nemohli nechat. Opakuji, že konečným cílem nebylo obsazení Krymu ani žádná anexe. Konečným cílem bylo umožnit lidem vyjádřit svůj názor, jak chtějí žít dál.

Ukázka 3

Můj Vůdče! Včera jsem sdělil anglické delegaci (...), že předmětem dalších jednání (...) může být jen způsob přivtělení (sudetského území, pozn. red.) k Říši. (...) S Vaším svolením dovoluji si navrhnout: (...) obsazení tohoto území během 24 (48) hodin německým vojskem (odůvodnění: aby se udělal konec vraždění českými fanatiky). (...)